

Hodnocení konzultanta

rigorózní práce Mgr. Henriety Melicharové

Alternatívne opatrenia k trestu odňatia slobody v českej právnej úprave

I.

Téma rigorózní práce o rozsahu 109 stran vlastního textu a několika dalších stran příloh psané ve slovenském jazyce je aktuální a společensky závažné. Růst počtu trestných činů a výskyt nových forem trestné činnosti sebou vyvolávají potřebu hledání alternativ k starému systému trestání, jehož podstatným atributem byl nepodmíněný trest odnětí svobody.

Alternativní tresty k trestu odnětí svobody nepochybně přináší řadu výhod. Odsouzení nemusí vykonávat tresty ve věznicích, ale mohou zůstat na svobodě, kde nejsou vystaveni kriminálnímu prostředí, a mohou si také zachovat rodinné svazky, sociální kontakty, profesní uplatnění apod. Stát na těchto druzích trestu získává tím, že ušetří nemalé finanční prostředky spojené s provozem věznic a s dalšími náklady souvisejícími s výkonem nepodmíněného trestu. Alternativní tresty současně zamezují sekundární kriminalizaci, tedy situaci, kdy odsouzený je ve věznici vystaven negativním vlivům a po propuštění z výkonu trestu u něho hrozí, že bude trestnou činnost opakovat. Alternativní tresty jsou výrazem tzv. restorativní justice, tedy jednoho ze dvou směrů kriminální politiky na přelomu tisíciletí.

Všemi těmito shora naznačenými otázkami se rigorózní práce Mgr. Melicharové zabývá, i když třeba říci, že nikoliv vždy v potřebném rozsahu, což vyplývá již z omezeného rozsahu rigorózní práce. Ostatně i sama rigorozantka tuto skutečnost uvádí v závěru své práce (str. 109).

Za cíl své práce si rigorozantka stanovila podat ucelený přehled alternativních trestů aplikovatelných v České republice a ve vybraných právních úpravách v zahraničí a formulaci podnětů ke zdokonalení platné právní úpravy s využitím podnětů ze zahraničních právních úprav. Podle mého názoru tohoto cíle bylo dosaženo.

Rigorózní práci autorka rozdělila do úvodu, osmi kapitol dále členěných a závěru. V prvních kapitolách pojednává o obecně teoretických otázkách (pojem trestu, restorativní justice, probační a mediační služba), v dalších částech se věnuje pojmu odklonu a rozebírá některé nejčastější formy alternativních trestů. Závěr své práce věnuje pojednání o recidivě

jako významném kriminogenním faktoru a shrnuje poznatky, ke kterým dospěla, a formuluje některé podněty ke zdokonalení české právní úpravy.

Osnova práce je logická, jednotlivé části práce na sebe vhodně navazují.

Určitým nedostatkem práce je okolnost, že rigorozantka, ačkoliv práci předložila ve slovenském jazyce, pominula některé nové slovenské prameny, které mohly být v práci využity. Například jde o dvě práce Strémyho vydané nakladatelstvím Leges (Strémy, T.: Restoratívna justícia a alternatívne tresty v aplikačnej praxi, týž: Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach) v roce 2014.

II.

Těžiště rigorózní práce je v rozboru platné české právní úpravy s přesahy do vybraných zahraničních právních úprav (Nizozemí, Velká Británie, Slovensko). Inspirujícím je pojednání o tzv. Probačních domech, jako novém způsobu začlenění osob do sociálních vztahů.

V partii o odklonu v trestním řízení autorka neuvádí jako formu odklonu v českém trestním procesu trestní příkaz. S tímto názorem nesouhlasím, odkazuji na studii Jelínek, J.: Trestní příkaz jako forma odklonu v trestním řízení, in Jelínek, J. (ed.): Alternativní řešení trestních věcí (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty), Praha: Leges, 2015, s. 9. a násl. K této otázce bude vhodné se vyjádřit při ústní obhajobě.

Práci zhodnocuje kritický přístup autorky k platné právní úpravě. Tak například u obecně prospěšných prací otázka souhlasu pachatele s uložením trestu obecně prospěšných prací, u trestu domácího vězení absencí elektronického monitorovacího systému, který by kontroloval výkon tohoto druhu trestu. Rigorozantka správně kritizuje, že trest domácího vězení byl do českého právního řádu zakotven bez obsáhlejších příprav a promyšlené koncepce. Také kritizuje, že podmínkou uložení trestu domácího vězení není písemný slib, ve kterém by obžalovaný sliboval, že po dobu výkonu trestu domácího vězení se zavazuje vést řádný život. S touto kritikou souhlasím.

V práci jsem neshledal věcné vady a nedostatky.

Oceňuji, že v závěru diplomantka sumarizovala jednotlivé návrhy de lege ferenda.

III:

Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Henriety Melicharové je způsobilým podkladem pro ústní obhajobu. Autorka prokázala, že má v oblasti, kterou učinila předmětem svého odborného zájmu, hlubší znalosti a že jsou jí známé problémy aplikační praxe.

Při ústní obhajobě doporučuji věnovat pozornost otázkám

Domácí vězení jako alternativa k trestu odnětí svobody – bilance a perspektivy

Úkoly Probační a mediační služby při ukládání, výkonu a kontrole alternativních trestů, problematika tzv. probačních domů jako možná perspektiva resocializace pachatelů.

V Praze 1. 8. 2016

prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,

konzultant